

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Oplag: 19.800

Nr. 5

15. april

75. årg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1954

naar og hvor
De ønsker det
fra

VANDINGSANLÆG
-omgaaende Levering
-forlang Brochure.

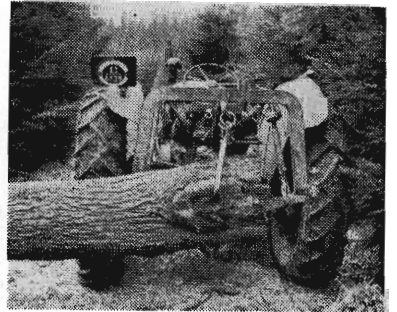
DANSK VANDINGS INDUSTRI
PROJEKTERING . FABRIKATION
INGENIØR HOLGER ANDERSEN
SNOGHØJ FREDERICIA . TELEFON ERRITSØ 125

Vælg NUFFIELD

Nuffield Traktoren - traktoren fra MORRIS - har et overskud af kraft, selv under hårdt arbejde og i al slags vejr. Det er en universal helårsarbejder, altid villig og med et usædvanlig lavt brændstofforbrug både under svært og let arbejde. Maskiner og redskaber til ethvert formål kan leveres sammen med traktoren, der iøvrigt vil kunne benyttes med de maskiner og slæberedskaber, De muligvis allerede har anskaffet.

De kan vælge mellem benzin-, petroleum- eller dieselmotor. Dieselmotoren leveres med den verdenskendte Perkins dieselmotor.

NUFFIELD
UNIVERSAL

TRAKTOR

DANSK OVERSØISK MOTOR INDUSTRI A/S, GLOSTRUP

Forhandlere
og service-
stationer over
hele landet

Drænrør

efter Dansk Standard

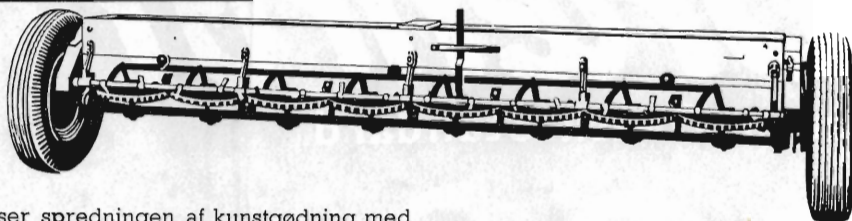

A/S FREDERIKSHOLMS TEGL- & KALKVÆRKER

ISLANDS BRYGGE 22 - KØBENHAVN S. - C. 282

VILMO

KUNSTGØDNINGSPREDER

Rationaliser spredningen af kunstgødning med

VILMO kunstgødningsspreder

Det giver større udbytte og mindre arbejde

AGYRO

TLF. 1500

SKIVE JERNSTØBERI OG MASKINFABRIK

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

v/ *C. M. Christiansen, Aarhus*

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 27312

Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314

Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

RØDE DRÆNRØR

føres altid på lager fra 2" til 8" - Tilbud til tjeneste

A/S GAMMELGAARD TEGLVÆRK

Telefon 187 . Skive

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum
Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun \triangle mærkede varer føres
Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud.

Nivaagaard Teglværk

Nivaa telefon nr. 9

DRÆNRØR . MURSTEN . TAGSTEN

A/s Fiskbæk Briketfabrik

Herborg 12

Aarhus Privatbank

Stiftet 1871

Aarhus: København:
Hovedkontor Nygade 1

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby . Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget • Ringtanken • (Dansk patent nr. 59820)

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

TELEFON SKIVE 1080

Alle størrelser i drænrør leveres

TELEFON VIBORG 1330

Når det gælder insektbekæmpelse i mark og have:

ORIGINAL
DDT **Veigy** DDT

Gesarol

Den erfarne landmand og frugtavlser foretrækker Gesarol-pudder og Gesarol-sprøjt middel, fordi:

Gesarol virker længe – Gesarol er ufarlig for mennesker og husdyr – Gesarol er ubegrænset holdbar.

Brag Gesarol også i rapsmarken.

Også i rapsmarkerne er Gesarol en god hjælp. Glimmerbøsserne, der angriber knopperne, udryddes således med Gesarol inden blomstringen, og selvom Gesarol ikke har nævneværdig virkning over for skulpesnudebillerne, så er det særdeles effektivt over for kålgalmuggene, der kommer bagefter. Når kålgalmuggene sværmer, kan de slås fuldstændigt ned med Gesarol uden at skade bierne, men pudringen skal finde sted om natten, når blomsterne er lukkede.

Den omstændighed, at giftvirkningen holder sig meget længe på planterne, gør Gesarol til et både effektivt og billigt middel, og Gesarol finder derfor sin naturlige plads også ved beskyttelsen af rapsafgrøden.

Kemisk Værk Køge A/S, råder over et moderne fabriksanlæg, der i forbindelse med rationelt forskningsarbejde sikter forbrugerne en vare af højeste kvalitet.

Forlang derfor altid et KVK-produkt.

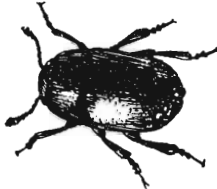

et

produkt KEMISK VÆRK KØGE A/S, KØBENHAVN K

JORDLOPPE

GLIMMER-
BØSSE

HINDBÆR-
SNUDEBILLE

og en lang række skadedyr bekæmpes bedst med Gesarol.

Tilbagevis efterligninger.

Brostrøms

Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Telf. 111 Bjerringbro

ALLE

△ MÆRKEDE RØR

Imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager

Alltid leveringsdygtig

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1559 - 1560

Brunkul - Mergel - Kalk

Midtjydske Brunkul Industri

Tlf. Kølker 28 x

Katrinebjerg Teglværk

Tlf. Hejnavig 17

Mursten - Drænrør

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

Normrør

med garantimærket △
Imprægnering
Brændrør

H. Struers chemiske Laboratorium

Apparater
Instrumenter
Glasvarer
Kemikalier

AARHUS
4748

KØBENHAVN
C 1402

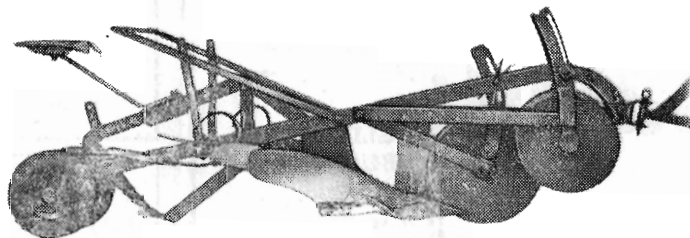
Leverandør
til hede-
selskabets
laboratorier

ODENSE
3602

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor Ølgod

Telefon 58

Telefon 59

Tolneploven

er en specielt bygget planteplov til opfuring af planteriller til ny plantning i gamle plantager.

Den er uudværlig, når det drejer sig om mekanisering. Ved demonstrationspløjning den 18. marts 1953 under hedeselskabets ledelse, viste det sig, at ploven udførte et godt stykke jordarbejde, selv under vanskelige forhold.

Den ideelle trækraft for Tolneploven er en smal larvefodstractor, men hvor pladsforholdene tillader det, vil den kunne anvendes til en almindelig hjultractor, med hydraulisk lift.

Tolneploven bliver fremstillet her på fabrikken, hvor oplysninger og tilbud kan fås.

Plovfabriken »Bovlund«

Indeh.: H. WILKENS

Bovlund pr. Branderup J. - Telf. 66

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade . København K.

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 5
15. april 1954
75. årg.

Tidsskriftet udgår ca. 16 gange årligt og sendes uden vederlag til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Oplag 19.800 eksemplarer. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr.

Indhold: Lævirkning. (Fortsættelse.) — Bør man foretage en grundforbedring (melioration) i vore hedeplantager? — Produktion af tørvestrøelse i 1953. — Understøttelsesfondet for hedeselskabets tjenestemænd. — I få ord.

LÆVIRKNING

Af civilingeniør *Martin Jensen.*

(Fortsættelse.)

II. Læ — definition og betegnelser

Når man skal behandle problemet om virkningen af læhegn eller andre læforanstaltninger, er det naturligvis fordelagtigt at have en hensigtsmæssig definition på læ. For opstillingen af denne definition må det først klarlægges, hvilken egenskab ved vinden, man er interesseret i at formindske. Hvis det drejer sig om vindens mekaniske virkning, som beror på dens styrke, må lævirkningen defineres på basis heraf; det vil blive en ganske anden definition, end hvis det drejer sig om vindens hastighed.

Læplantningens anvendelse i landbruget kan udmærket motive-res alene ved ønsket om en forøget afgrøde, og det vil være rimeligt at udforme definitionen på læ ud fra denne kendsgerning. Når afgrøderne normalt gror bedre i læ, skyldes det i almindelighed ikke nedsættelsen af vindens mekaniske virkning. Ved meget store vindhastigheder slides ganske vist planternes overjordiske dele ved at gnide på hinanden, eventuelt rives de helt eller delvis af, men det sker kun ved så store vindhastigheder, at det her i landet er uden større praktisk betydning. Ved de sædvanlige vindhastigheder har vinden så ringe mekanisk virkning, at der ingen grund er til at tage noget hensyn hertil ved definitionen af læ.

Det, der giver forøget vækst i læ, er en række sekundære virkninger af vinden, der alle har med udvekslingen at gøre, det drejer sig om vanddamp-, carbondioxyd- og varmemeforholdene i luften. Ud-

vekslingen af disse tre kvaliteter ønskes nedsat ved læforanstaltninger, og da udvekslingen på det nærmeste vokser direkte med vindhastigheden, vil det være naturligt at definere læet alene på vindhastigheden. Læet af et hegn må altså være den nedsættelse i vindhastighed, som hegnet forårsager. Hvis vindhastigheden på et bestemt sted bag et hegn er 2 m/s, og vindhastigheden på det samme sted ville være 8 m/s, hvis hegnet ikke var der, så er hegnets virkning en nedsættelse på 6 m/s i vindhastighed. Er en anden gang (samme hegn og samme målested) vindhastigheden uden hegn 4 m/s, vil den i læ af hegnet være 1 m/s, og hegnets virkning er en nedsættelse på 3 m/s. Det er således bedst at fastlægge læet som den relative nedsættelse i vindhastighed på grund af hegnet, i det nævnte tilfælde er det $\frac{6}{8}$ eller $\frac{3}{4}$, altså 75 %.

Definitionen bliver da: *Et læhegn giver i et bestemt punkt et (procentisk) læ, der er nedsættelsen i vindhastighed på grund af hegnet i procent af vindhastigheden i punktet, når hegnet ikke er tilstede.*

Masseudvekslingen beror på vindhastigheden i en potens omkring 0,8. Korrekt ville det være at indføre denne eksponent i lædefinitionen. Det ville imidlertid næppe være besværet værd at anvende en sådan kompliceret definition i stedet for den foreslåede lineære. De vigtigste følger af læet kan ikke måles med synderlig stor nøjagtighed.

Bag en kunstig skærm kan læet bestemmes ved, at man først måler vindhastigheden i en række punkter i skærmens læområde og derefter fjerner skærmen og måler vindhastigheden i de samme punkter.

Hvis terrænets overflade er ensartet bag skærmen og over en passende strækning foran (til luv for) skærmen, vil vindhastigheden være ens i alle punkter i samme højde, når skærmen er fjernet; denne vindhastighed kaldes den frie vindhastighed. Under de omstændigheder kan den frie vindhastighed måles — uden at fjerne skærmen — enten så langt til læ eller luv for skærmen, at skærmens læ er forsvindende lille.

Bag de bedste læskærme (eller læhegn) er der i en afstand på 30 gange skærmens højde et læ på 10 %, i afstanden 35 h er læet under 5 %. Til luv er læområdet ganske kort, i afstanden 5 h er det under 10 %, og i afstanden 7 h under 5 %.

Ved måling af levende hegns læ kan man — i almindelighed — ikke tillade sig at fjerne hegnet for at få målt de frie vindhastigheder i de punkter, hvor læet ønskes bestemt. Men hvis markoverfladen er tilstrækkelig ensartet bevokset både foran og bag hegnet, kan man måle den frie vindhastighed enten i et punkt, der ligger over 5 h til luv for hegnet, eller i et punkt, der er over 30 h til læ for hegnet. Det må erindres, at vindhastigheden vokser med højden over

markoverfladen, derfor må målingen af den reducerede hastighed i læ og den tilsvarende frie hastighed foretages i samme højde.

Skal målingen af et hegns læ være ganske korrekt, må forholdene være sådan, at hegnet ligger inden for det grænselag, der svarer til markoverfladen. Markoverfladen skal altså have samme ruhed

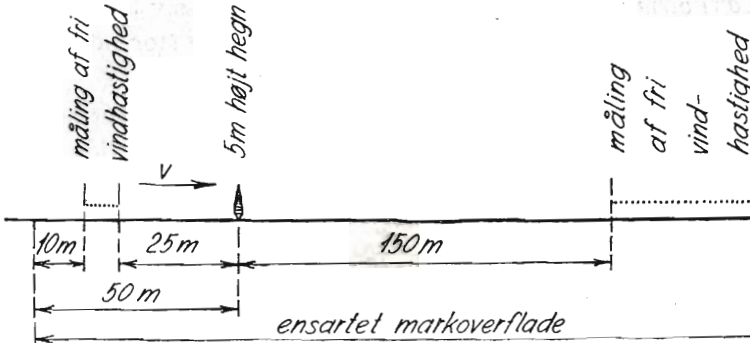

Fig. 11. Måling af den frie vindhastighed kan med under 10 % fejl foretages enten foran eller bag læhegnet som vist. De angivne længder er mindsteafstande.

så langt til luv for hegnet, at grænselaget er blevet højere end hegnet på det sted, hvor hegnet står. Hvis målingen af den frie vindhastighed sker foran hegnet, må man også sikre, at den foregår nede i markens grænselag.

Ønskes læet af et 5 m højt læhegn bestemt i punkter 1 m over jordoverfladen, kan den frie vindhastighed måles (med højst 10 % fejl) enten over 150 m til læ for hegnet eller over 25 m til luv for hegnet (figur 11). Marken skal være ensartet ru mindst 50 m foran hegnet (se figur 4) for at grænselaget dækker hegnshøjden. Hvis den frie vindhastighed måles foran hegnet, skal marken være ensartet i en bredde på mindst 10 m foran målepunktet.

I *Lævirkningsundersøgelser* og *Fortsatte Lævirkningsundersøgelser* er den frie vindhastighed målt foran hegnet i 1,5 m højde over jordoverfladen. De reducerede vindhastigheder i hegnets læzone er målt både i 1,5 m højde over jordoverfladen og umiddelbart over bevoksningen. For hvert hegn er resultatet vist som en fuldt optrukket kurve, der giver hastigheden i læ (i 1,5 m højde) i procent af den frie hastighed, samt en punkteret kurve, der viser hastigheden i læ (lige over bevoksningen) i procent af den frie hastighed (målt i 1,5 m højde).

Hvis man ser bort fra problemet om grænselaget, hvis man altså forudsætter, at markerne har været tilstrækkeligt ensartede, vil den optrukne kurve vise læet, når ordinaten 10 % erstattes med 90 %, 20 % erstattes med 80 % o. s. v. Den punkterede kurve har derimod ingen mening under hensyn til den nu anvendte definition af læ.

For de forskellige læforanstaltninger vil der blive anvendt følgende betegnelser:

- a) *Læhegn, hegn*. Bevoksning af træer i en eller få rækker, sådan at længden af bevoksningen er stor i forhold til højden, og sådan at højden er større end bredden.
- b) *Læskærm, skærm*. Kunstig fremstillet massiv eller perforeret flade med stor længde i forhold til højden og stor højde i forhold til tykkelsen.
- c) *Vold*. Bygværk af jord eller andet materiale, massivt og med stor længde i forhold til højden, samt højde og bredde af samme størrelsesorden.
- d) *Hegnssystem*. Serie af i hovedsagen parallelle hegn.
- e) *Skærmsystem*. Serie af parallelle skærme.
- f) *Læbælte*. Bevoksning af træer og eventuelt buske med stor længde i forhold til bredden og med en bredde, der er nogle få gange så stor som højden.
- g) *Skov* eller *plantage*. Bevoksning af træer med stor længde og bredde i forhold til højden.

Som det senere vil blive påvist, vil der være mindre vindhastigheder i et landskab med mange lægivende elementer end i et bart landskab, også på steder, hvor der ikke er tale om lokalt læ. Denne form for læ optages som:

- h) *Landskab*. Landområde af mange kilometers udstrækning og vel-forsynet med lægivende elementer.

(Fortsættes.)

Bør man foretage en grundforbedring (melioration) i vore hedeplantager?

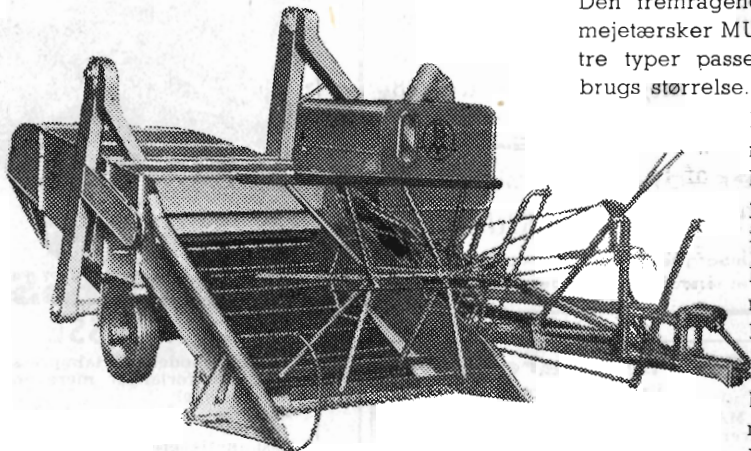
Overvejelser på grundlag af en rejse
til Syke og Erdmannshausen distrikter ved Bremen

Af afdelingsleder E. Løfting.

I mange af vore granplantager stilles man nu overfor alvorlige problemer, idet stormfald, Trametes og dårlig jordbundstilstand i forening eller hver for sig nedsætter produktionen og gør foryngelserne dyre og usikre at gennemføre.

Under disse forhold har vor teknik og viden ikke magtet at skabe en stabil skovtilstand på et økonomisk forsvarligt grundlag. Dette forhold bliver endnu mere iøjnefaldende, når man sammenligner med

Det betaler sig at mejetærsker selv...

Den fremragende, svenske kvalitetsmejetærsker MUNKTELL fremstilles i tre typer passende til ethvert landbrugs størrelse.

MUNKTELL 9 fods mejetærsker er selvkørende og har en kapacitet på 70 tdr. byg i timen.

MUNKTELL 6 fods mejetærsker har en kapacitet på 43 tdr. byg i timen.

MUNKTELL 4 fods mejetærsker har en kapacitet på 30 tdr. byg i timen.

Forlang nærmere tilbud og oplysninger hos afdelingerne eller

DANSK LANDBRUGS ANDELS-MASKININDKØB

Axelborg, København V

Landbrugsmaskiner

Tlf. BYen 9556-9801

af enhver art

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands
Kulkompagni
Nørresundby
Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKESFORSIKRING

Telefon Minerva 350
Gensidigt selskab

Ansvarsforsikring

Vester Farimagsgade 19
København V.

Automobilforsikring

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelse fra 2 til 15 tommer . Indhent tilbud Tlf. Højslev 3

Kloakrør — Landbrugsrør
Monierrør — Spidsbundsør
Mærket \triangle 33, leveres overalt

Hovedkontor tlf. Ringsted 468
Fabrik: Hedehusene, telef. 18
— Birkerød — 468

Ringsted Cementvarefabrik og Tømmerhandel A/S

CLOC

Liqueur
Gin
Whisky

Hede-, mose- og engpløjning

med 24" Fraugdepløv — plantepløjning, kniv-harvning samt rydning af hegn og granstød.

K. Jørgensen, Jyllandsgade 11, tlf. Grindsted 288

Alle arter Jordbrugskalk -

SKANDINAVISK KALK & KRIDT 1/2,

Hasseris - Aalborg telefon 9253 - Alba 10650

Værket telefon Sdr. Tranders 110

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved I. T. Birk .: . Telef. Rødkjærsbro 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

Forlang tilbud

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. Birk .: . Telefon 45 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærsbro telefon 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

FORLANG TILBUD

Røde
drænrør
2" — 12"

● Fredenshøj Teglværk
Aabenraa . Telefon 2127

Philipsen & Hall A/S

Sct. Mathiasgade 58 . Viborg

Elektriske anlæg
Vandværksanlæg

Telefon 173 og 174

**Krogsgades
Cementstøberi**

v/ J. C. Halvorsen & sønner

Kontor:

Dannebrogsgade 22, Aarhus

Telefon * 2 55 99

Ny fabrikk i Vejlbj

Allt i betonvarer D. S. 400

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 2 71 55 (3 ltn.)
Aarhus

Frøaviscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

GUGKALK
gi'r Grøde

Brug det bedste! Pulveriseret
GUGKALK gi'r den største Høst.

Vi beder alle, der har bestilt
Kalk, tage den hjem nu, saa den
ligger i Deres egen Lade parat
til Brug, naar det passer Dem.

GUG KALKVÆRK A/S

Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 2908.

RESENBRO

CEMENTSTØBERI

v/ ingeniør C. G. Madsen

Telefon 34

Prima betonrør efter dansk
ingeniørforenings normer

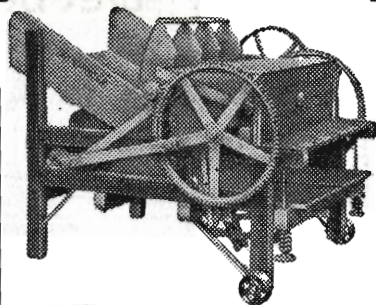
Mrk. Δ i alle gangbare dimen-
sioner fra 10—60 cm såvel med
som uden mufte

**Nordjydsk Andels-
Fjerkræslagteri**

RANDERS - Telf. 5053

*Producenternes
 eget slagteri*

Intet solidarisk ansvar
Se efter vor notering i
dagbladene hver mandag

DANPRESS HALMPRESSE

er den moderne Halmpresse for
den, der forlanger mere end det
almindelige.

Leveres i 3 Størrelser:

1000 mm — 900 mm og 800 mm.

1000 mm leveres i Standardudførel-
se med 1 Bindeapparat og i Special-
udførelse med 2 Bindeapparater,
forlænget Pressekanal og Support-
ruller for Presning til Transport-
baller.

Skriv efter Brochure

Danmarks største Fabrik for Tær-
skeværker, Halmpræsser og Kværne

DRONNINGBORG

MASKINFABRIK

Specialfabrikation af KU-RA Kug-
lelejenav for Pløve og Rødensere
m. m.

**Teglværkernes
SALGSKONTOR**

ESBJERG

Telefon 265 . 546

Drænrør

2" — 15"

Mursten - Tagsten

**Vestjysk
Trælasthandel**

**Varde
Betonvarefabrik**

H. Kunøe og Aage Pedersen

Varde . Tlf. 619 - 820

**Landbrugsrør
(drænrør)**

efter Ingf. normer.

FORLANG TILBUD

landbrugets fremskridt og dyrkningsresultater i de samme egne. De fleste forstmænd har en vis uvilje imod at foretage »kunstige« forbedringer af jordbunden, men vi må gøre os klart, at en granplantage på hedebund ligesåvel som en landbrugsafgrøde er et kunstprodukt, og at et skovbrug udenfor de naturlige skovgrænser kun kan tænkes opretholdt i det lange løb, hvis man på afgørende måde er i stand til at ændre vækstbetingelserne ved mere eller mindre kunstige foranstaltninger. Dette har vi gennem vor jordbehandling, skabelsen og udnyttelsen af skovklima, valg af egnede træarter o. s. v. til en vis grad formået, men en radikal ændring af jordbundsforholdene gennem tilførsel af kalk og kunstgødning har der kun været få og oftest mislykkede tilløb til, medens landbruget netop på dette felt har skabt sig afgørende fordele.

Man må ofre de tyske, hollandske og skotske forsøg i denne retning den største opmærksomhed, navnlig efter prof. *Wittichs* epokegørende undersøgelser og teorier, som bl. a. støtter sig til forstmeister *Hassenkamps* grundforbedringsforsøg på Syke og til dels på *Erdmannshausen* distriktet syd for Bremen. De resultater, som herved er opnået, er så iøjnefaldende både med hensyn til produktion og foryngelsesvilkår, at kalkning m. m. nu indgår som en ganske normal foranstaltning på mange tyske distrikter, hvorved produktionen i mange tilfælde angives at stige med 2—3 m³ årligt pr. ha.

I slutningen af september 1953 foretog skovrider *A. E. Christensen* og jeg derfor en Tysklandsrejse bl. a. med det formål at studere resultaterne af de foranstaltninger, der er foretaget til forbedring af jordbunds- og vækstforholdene på distrikterne *Syke* og *Erdmannshausen*. Samtidig søgte vi at få et skøn over, om de anvendte metoder i nogen udstrækning bør finde anvendelse i vore granplantager på hedebund.

Med støtte i *Hassenkamps* ekskursionsvejledning for Syke distrikt ved Bremen kan der gives følgende oplysninger om distrikterne: Jordbundsforholdene på de to distrikter er meget ugunstige. Jordbunden består af ældre morænedannelser overføget i den sidste istid med et ca. 80 cm tykt løsslæg, flodsand af ældre diluvialt, ret finkornet materiale; laget består hovedsagelig af fint kvartssand med en anselig vandkapacitet og har et usædvanlig ringe indhold af optagelig kalk. Den årlige nedbør er ca. 680 mm; både sommer- og vintertemperaturen ligger ca. 1° højere end i Danmark.

Området var endnu i middelalderen bevokset med løvtræblandskov af eg og birk, som blev udpint og ødelagt som følge af bøndernes ret til hugst, græsning og fjernelse af humuslaget til anvendelse på markerne. Arealet var i det 17. århundrede for en stor del forvandlet til lynghede. Efter 1760 påbegyndtes foryngelsen af skov-

resterne med skovfyr og tilplantningen af hederne gennemførtes med samme træart i meget stor stil efter 1830 og var stort set afsluttet 1850. De gamle skovfyr, som stedvis er overholdt endnu, fremtræder nu som kraftige, gennemgående meget smukke træer (materialet stammer vist nok for en stor del fra egnen omkring Celle), men i 30—50 års alderen blev hedekulturerne stærkt angrebne af *Trametes* m. m. og underplantedes eller erstattedes med rødgran (sjældnere ædelgran og weymouthsfyr). Under disse bevoksninger har der dannet sig en meget ondartet råhumus, som kun i ringe grad kan bringes i omsætning gennem forstærket hugst eller afdrift — modsat forholdene i mange af vore hedeplantager, hvor en forstærket tynding giver anledning til en stærkere humusomsætning, og hvor renafdrifter normalt medfører en voldsom opblussen af bølget bunke m. m. i forbindelse med en nedbrydelse af granhumus.

Den stadige humusophobning gjorde fortsatte anlæg af rene rødgrankulturer uforsvarlig, idet man mente, at en betydelig bonitetsforringelse herved ville blive uundgåelig. Omkring 1900 indførte forstmeister Erdmann derfor på Neubruchshausen (det nuværende distrikt Erdmannshausen) blandingskulturer med ædelgran, bøg og lærk. Kulturerne udførtes på følgende måde: Efter stærk lyshugst i den gamle bestand fjernedes humuslaget stribevis på $\frac{2}{3}$ af arealet, oprindeligt i 6 m brede (senere smallere) striber og samledes i volde. Under de store gamle overstandere af skovfyr såedes derpå i den blottede jord en rækkevis blanding af ædelgran og bøg, ædelgran i hver anden række, bøg i hver fjerde række, medens de tiloversblevne rækker senere tilplantedes med lærk. Hensigten hermed var at frembringe en 2-etagers skov med jordbundsforbedrende træarter i nederste etage. Senere ændredes træartsvalget, idet der anvendtes jap. lærk, douglasgran og rødeg i gruppevis blanding, medens jordbehandlingen bibeholdtes. Det skal dog nævnes, at Erdmann til sammenligning med sine kulturer anlagde en bøgesåning (i afd. 106 a) efter 80-årig skovfyr for mere end 40 år siden. Der blev her foretaget kalkning med 2500 kg CaO pr. ha. Kalken blev overfladisk nedharvet og -hakket i humuslaget efter samme princip som de tidligere danske kalkningsforsøg, som blev udført i Rude-Geel skov for ca. 50 år siden.

Erdmann indrømmede aldrig denne metodes fortrin, men Witichs undersøgelser godtgør, at kalkvirkningen stadig (gennem 42 år) har holdt sig usvækket ved at give bøgene en bonitetsforbedring, øge affaldets kalkindhold og frembringe en gunstig jordbundstilstand. I modsætning hertil har virkningen i de ældre danske kalkningsforsøg været langt ringere og synes nu ikke at være påviselig.

Det frembragte skovbillede i Erdmanns kulturer er meget smukt

Fig. 1 a.
Erdmannshausen,
Freidorf, afd. 123 a.
45-årig stribebeså-
ning af ædelgran og
bøg med sent ind-
plantede jap. lærk.
Overstandere
103-årig skovfyr.

(jfr. fig. 1—2), og produktionen har i en årrække været tilfredsstillende, men de omhyggelige undersøgelser, som prof. Wittich har udført, viser, at humusophobningen er fortsat, idet ikke alene de gamle humusvolde er uomsatte, men ny sur humus har lejret sig over hele arealet. Prof. Wittichs undersøgelser viser, at det ellers godartede affald af blade og nåle af henholdsvis bøg og ædelgran kun indeholder $\frac{1}{3}$ til $\frac{1}{4}$ af det normale kalkindhold, hvilket Wittich forklarer ved, at såvel løsslaget som de gamle underliggende moræneaflejringer er meget fattige på optagelig kalk på grund af jordlagernes alder, me-

Fig. 1 b.
På fig. 1 b ses i for-
grunden gruppevis
indplantning af
jap. lærk og doug-
lasgran. Løbende
tilvækst for over-
standere opgives til
3 m³ pr. ha og for
ædelgran 17 m³
pr. ha.
Septbr. 1953.

dens den absolutte kalkmængde (i blokeret tilstand) ikke er påfaldende lav og i hvert fald højere end for mange tyske diluviale dannelsers vedkommende, hvor bladenes kalkindhold er langt større. Under disse forhold udebliver bøgens og ædelgranens gunstige virkning næsten helt. I de sidste års kulturer har Forstmeister Volke, distriktets nuværende bestyrer, kalket humusvoldene, hvorved omsæt-

Fig. 2. Erdmannshausen, Freidorf. Kultur med douglasgran, jap. lærk og rødegran i gruppevis blanding under gode skovfyr. Septbr. 1953.

nings- og vækstforholdene antagelig vil blive ændret i gunstig retning (fig. 3).

Medens man således på Erdmannshausen distrikt trods et smukt skovbrug og et træartsvalg, som i almindelighed vil betinge en god jordbundstilstand, først gennem de allersidste år igennem kalkningen synes at kunne ændre jordbundstilstanden afgørende i gunstig retning, har Forstmeister Hassenkamp igennem de sidste 25 år gennemført foryngelser efter melioration (grundforbedring), dels forsøgsvis på Erdmannshausen, hvor Hassenkamp var distriktsbestyrer 1925—1936, dels senere i stor udstrækning på Syke. Meliorationen og dens formål er der meget nøje gjort rede for i Wittichs arbejder (specielt: *Die heutige Stand unseres Wissens vom Humus und neue Wege zur Lösung des Rohhumusproblems im Walde*, 1952).

Metoden går i korthed ud på at omdanne den sure råhumus til muld.

Råhumuslaget må betragtes som en meget stor bunden næringskapital, men det hæmmer jordbundens udluftning og opvarmning,

Fig. 3 a.
Erdmannshausen.
Nyanlagt kultur af
rødeg, jap. lærk
og douglasgran i
gruppevis blanding
(10×10 m grupper)
under skovfyrskærm.
Septbr. 1953.

vanskeliggør en dyberegående rodudvikling og virker desuden ned-sættende på jordbundens indhold af tilgængeligt vand for rødderne trods lagets vandholdende evne.

Gennem reaktionshævning og udluftning fremmes mulighederne for en gunstig omsætning, idet ilttingsprocesserne herved kan foregå under medvirkning af fauna og mikroflora. Hensigten med meliorationen er ikke at skabe en omsætning, som resulterer i mineralisering, d. v. s. en stærk nedbrydning af morlaget under frigørelse og derpå

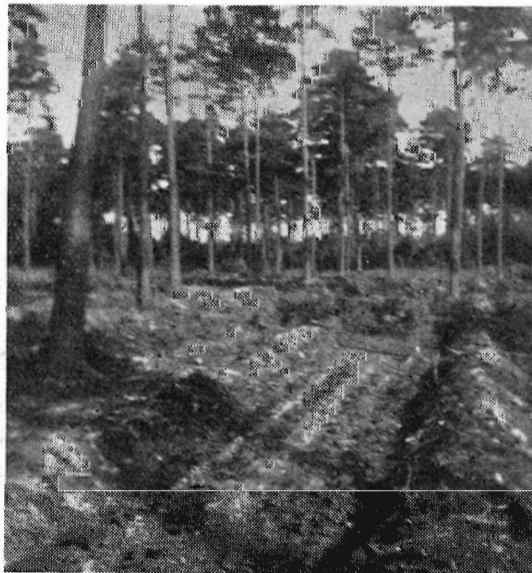

Fig. 3 b
(fot. A. E. Christen-
sen) viser tydeligt
de kalkede humus-
balke.

følgende uundgåeligt tab af værdifuld kvælstof (kraftig nitrifikation m. m.), men at fremkalde den kemiske og fysiske omdannelse af jordbunden, som resulterer i muldtilstand. Denne proces fremmes stærkt ved kvælstoftilskud, idet dannelsen af de ægte humussyrer, som findes i muld, binder en stor mængde kvælstof. Trods den anseelige kvælstofmængde, som findes i råhumuslaget, må man derfor enten sikre mulddannelsen gennem bælgplanter eller ved kvælstofgødning (specielt i form af ammoniak). Når muldtilstanden er oprettet og omsætningen er i gang, frigøres der tilstrækkelig kvælstof til planterne, jordbunden dækkes af en behersket nitratflora, jordens porøsitet giver gunstige betingelser for rodvirksomheden, vandholdningen i jordbunden bliver bedre, kort sagt betingelserne for trævæksten gøres så gunstige, som de lokale forhold tillader det, hvilket giver sig til kende i frodige foryngelser og forbedret bonitet. (Fig. 4).

P. E. Müllers klassiske undersøgelser vedrørende muld og mor og *Hesselmanns* omfattende studier over omsætningsforholdene i de svenske nåleskove videreføres og forenes således i Wittichs og Hassenkamps arbejder og anskueliggøres i foryngelserne på Syke distrikt.

Som dansker kan man føle sig beskæmmet over, at vi er standset ved P. E. Müllers undersøgelser, som har vist andre vej fremover. De forsøg, som P. E. Müller allerede i 1906 udførte med kalkning, kunstgødning og bælgplanter i 1. generations grankulturer i *Gludsted* og *Sevel* plantage, har imidlertid ikke svaret til forventningerne. I *Gludsted* plantage viser en opgørelse fra 1944 (*V. Halskov Hansen*) nærmest en negativ virkning af kalkningen, medens denne i *Sevel* plantage synes at have fremmet såvel granernes som *Trametes* angrebnes udvikling, hvilket bl. a. har givet anledning til stormfald. Disse erfaringer i forbindelse med *Fr. Weis's* meget kostbare og lidet overbevisende gødningsforsøg i plantagerne forklarer, at vi ikke har fortsat ad dette spor. Selv om vi derfor nu har meget at lære af vore naboer på jordbundsforskningens område, er dette ikke ensbetydende med, at den metode, hvorefter vi har skabt vore plantager, er forældet eller forfejlet. Tværtimod kan vi overfor udlændinges kritik påpege, at vi gennem skabelsen af granplantagerne har produceret træ og skabt værdier for vort land på en forholdsvis billig og effektiv måde — i modsætning til, hvad f. eks. Holland i første omgang har nået; men medens hollænderne straks har taget direkte sigte på at skabe betingelser for en varig skovtilstand, må vi indrømme, at vore granplantager kun er en etape på vejen mod dette mål. Meget taler for, at begge lande har handlet rigtigt ud fra de givne forudsætninger, idet vi både med hensyn til pengemidler, jordbund og klima har haft de vanskeligste kår at arbejde under, selv

Fig. 4 a.
 Syke distrikt.
 Blandingskulturer
 af douglasgran,
 rødeg, jap. lærk og
 el efter renafdrift
 og melioration.
 Septbr. 1953.

om vi har haft den store fordel, at vore jordbunds- og klimaforhold har muliggjort rødgrandyrkning indenfor store områder af vore hedeplantager, medens rødgranens udvikling kun synes at være nogenlunde på meget begrænsede områder i de nordvestlige hollandske plantager. Vi står nu med vort store rødgranareal. Det er vist, hvordan man i de bedste gamle plantager med held kan skabe sikre værdifulde foryngelser ved at udnytte skovtilstanden og skabe en

Fig. 4 b.
 På fig. 4 b (fot.
 A. E. Christensen)
 ses i forgrunden
 t. v. permanente
 lupiner.

gunstig omsætning i granhumuslaget til gavn for foryngelserne, uden at der herved er opstået jordbundsproblemer af alvorlig art. Men i de udstrakte plantagearealer, hvor jordbunds- og vækstforholdene er ringere, og på de stormvæltede arealer melder foryngelsesproblemerne sig med stigende alvor. Hvis man fordomsfrit sammenligner disse arealer med de landbrugsarealer, som omgiver dem, vil man se, at landbruget i en ganske anden grad har formået at gøre jorden produktiv. Dette har ganske vist krævet en stor investering, en fuldstændig ændring af jordbundstilstanden gennem mergling, intensivt jordarbejde, stadige tilførsler af kunstgødning o. s. v. Foranstaltninger i samme målestok vil næppe være rentable og måske ikke ønskelige for vore plantager, men på den anden side må vi gøre os klart, at vi har skabt plantager udenfor den naturlige skovgrænse, og at vi næppe kan vente at opretholde en tilfredsstillende skovtilstand i det lange løb, med mindre vi effektivt formår at ændre jordbundsforholdene til gunst for skoven. Denne opgave synes vi stort set at magte i de bedste plantager på bakkeøer, hvor jordbundsforholdene trods alt ikke er vanskeligere, end at udviklingen kan ledes i en gunstig retning ved god skovbehandling, uden at vi i foryngelserne behøver at opgive den økonomisk fordelagtige rødgrandyrkning.

Disse foranstaltninger synes ikke at være tilstrækkelige under ugunstigere forhold. Spørgsmålet bliver derfor, om vi kan skabe et forsvarligt grundlag for skovdrift på disse arealer, enten ved at følge landbrugets eksempel, eller ved at opretholde et mere ekstensivt skovbrug ved hjælp af nøjsomme pionertræer, eller om vi skal erkende vor underlegenhed og aflevere en del jord til landbruget. Den første løsning synes mest tiltalende og vil efter de tyske erfaringer at dømmе måske være indenfor rækkevidde. Vi må dog for det første gøre os klart, at forholdene på Syke distrikt og på vore heder er vidt forskellige. Humusaflejringen ved Syke synes som nævnt særlig ondartet, således at man kan tale om en stærkt degenereret*) jordbund, men den ret finkornede jordbund besidder en anselig vandkapacitet, og en dyberegående degradation**) af jordbunden er endnu ikke almindelig.

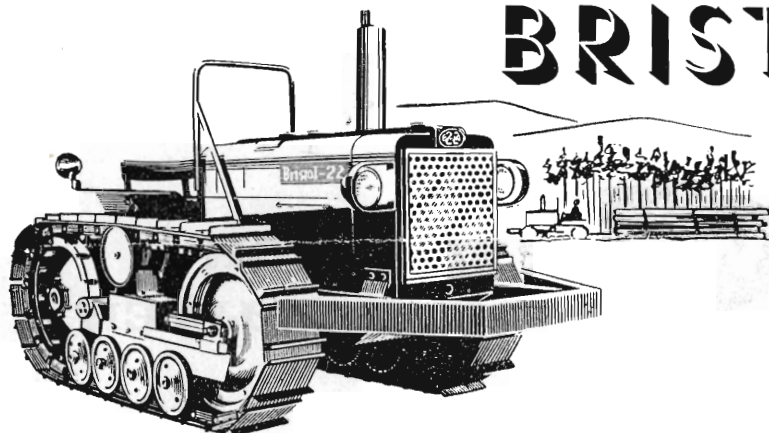
En melioration efter Hassenkamps metode, som ved kalkning, jordbearbejdning og anvendelse af bælgplanter bringer omsætningen

*) Degenereret jordbund: Jordbund, hvis dyrkningsforhold er forringet, stort set som følge af dårlig humustilstand (råhumus, muldblottelse m. m).

**) Degraderet jordbund: Jordbund, der gennem langvarig dårlig humustilstand og udvaskning har fået en dyberegående forringelse (podsoleret hedebund) m. m.

— lille men sejt er

BRISTOL²²

Den
bedst egnede
traktor
for
skovbrugene

BRISTOL 22 er med sin store frihøjde og stilbare foraksel den ideelle traktor for kørsel i ujævnt terrain. Med sin kraftige 22 HK benzin- eller dieselmotor opfylder den selv de højeste krav.

Dens høje kørehastighed gør den endda egnet til længere transporter end det normalt vil være tilfældet med en larvebåndstraktor af denne størrelse.

BRISTOL 22 er på grund af sin ringe

bredde — 940 mm — særligt velegnet til plantage og planteskole arbejde.

Forlang nærmere oplysninger om resultaterne af den under Hedeselskabets ledelse afholdte demonstration d. 18. marts 1953 med anvendelse af den specielt for BRISTOL 22 konstruerede TOLNE plov.

Se beskrivelse af TOLNE ploven i Hedeselskabets Tidsskrift nr. 3 1953. Alle yderligere oplysninger og tilbud gennem

V. H. LANGEBÆK & SØN . NØRRE SØGADE 35 . KØBENHAVN K.

— PALÆ *9688 —

STRYG elektrisk

Verdens
stærkeste
Arbejdsstøvle

CODAN

GULD·SEGL
KVALITET

Katalog sendes
gratis paa
Forlangende

Varde Bank

Esbjerg afdeling

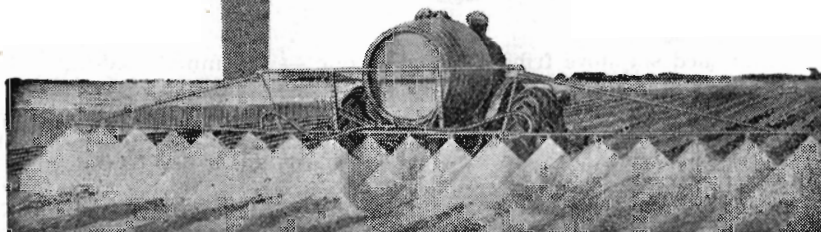
Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Telefon 67 Ulstrup

WEE TRAKTOR SPRØJTEN

*For en
ringe
ekstra-
udgift
bliver
Deres
traktor
en effektiv
motor-
sprøjte*

Wee-traktorsprøjten, der monteres direkte på kraftudtagsakslen, kan leveres som:

WEE AGRO

Lavtrykssprøjte til marksprøjtning. Pumpe af ny amerikansk konstruktion af hidtil ukendt slidstyrke selv ved sprøjtning med slibende vædske. Selvfylgende, stor kapacitet, stærke kuglelejer, let monterbar.

WEE UNIVERSAL

Kombinere: høj- og lavtrykssprøjte til mark- og frugttræssprøjtning m. m. Stempelpumpe med to horisontale, porcelænsforede cylindre, ventiler af rustfrit stål, stærke kugle- og rullelejer, alle bevægelige dele i lukket oliebad, let monterbar.

Standardudstyr for begge modeller: 6 m spredebom med to sæt dyser for henholdsvis flat og round spray. Alle slanger og filtre, reduktionsventil, manometer og alt tilbehør.

Ekstra udstyr: 400 liter egetræstønde kr. 100.-, injektor til Wee-Universal sprøjten kr. 140.-, større spredebredde kr. 15.- pr. m incl. dyser. Priser: Wee-AGRO modellen kr. 1185.-, WEE-UNIVERSAL modellen kr. 2760.-.

Demonstreres overalt - forlang brochure.

BÜLOW AGRO CO.

Rødovrevej 239 - 243,
København - Vanløse.
Telf. Rø. *3456.

i gang og sikrer mulddannelse, giver et sikkert resultat ved Syke. Melioration udføres efter Hassenkamps metode på to måder:

1) Ved indskydelse af agerbrugsafgrøder i 2 år efter renafdrift. 2—3 år før den endelige afdrift ødelægges blåbærris m. m. ved klorat- eller hormonbehandling. Efter renafdrift ryddes stødene, affaldet brændes, og der tilføres pr. ha 2000 kg CaO, 140 kg K₂O og 110 kg P₂O₅. Gødning, humus og mineraljord blandes i 15 cm dybde, hvorpå der sås vinterrug, som om foråret gødes med 45 kg N, imedens der til grøngødskning sås seradella og hvidkløver. Afgrøden vil normalt på disse lokaliteter dække samtlige omkostninger.

2) Bestandskalkning. Efter stærk hugst udbringes 2—4000 kg CaO (eller dertil svarende mængder af CaCO₃ eller mergel). Kalken blandes med morlaget ved hjælp af en rulleharve. Ønskes der selv-såning under skovfyr, må denne behandling ske ved blomstringstid, således at jorden sætter sig inden frøfald. Under bøg eller rødgran foretages kalkningen under den sluttede bestand, tidspunktet for udbringningen spiller her mindre rolle. For at undgå en for stærk mineralisation og for at fremme mulddannelsen sår man bælgplanter i kulturerne efter begge metoder (perennerende lupin, gyvel).

Meliorationen, som overalt på Syke distrikt medfører en fortrinlig jordbundstilstand, synes at have en meget varig virkning på denne lokalitet.

Inden man prøver at overføre tilsvarende metoder til dansk hedeskovbrug må man gøre sig følgende klart:

1) Meliorationen på Syke distrikt har ikke den samme gode indflydelse på alle træarters vækst og sundhed.

a) vækst:

Stærk og utvetydig gunstig er virkningen for de anvendte løvtræers vedkommende (muligvis med undtagelse af *Prunus serotina*). Det kan således nævnes, at behandlede bøgeselevsåninger skiller sig skarpt ud fra omgivelserne og viser en vækst, som overgår vækst for bonitet 1. Også eg viser en kraftig vækstforøgelse efter melioration, og avnbøg, ahorn og ask, som normalt slet ikke vil udvikle sig ved Syke, viser en meget frodig vækst.

Også de fleste nåletræer viser en meget kraftig vækst efter melioration. Dette gælder bl. a. ædelgran, rødgran, douglasgran, *Abies grandis* og lærk. For lærkens vedkommende kan man dog samtidig iagttage en umiskendelig ringere formentens efter melioration. Virkningen på skovfyrns vækst synes mere usikker, meliorationen synes her at medføre stor spredning i kulturerne og at fremme udviklingen af grovgrenede individer med ringere formentens.

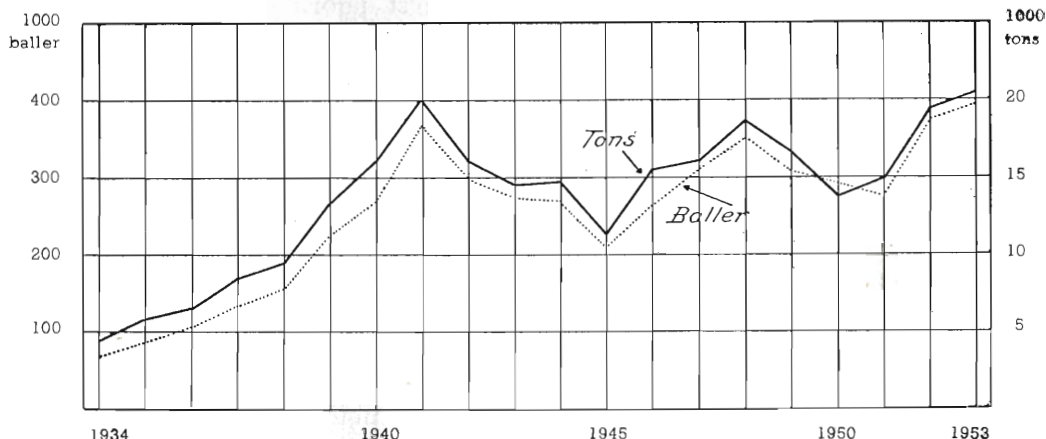
(Fortsættes.)

Produktion af tørvestrøelse i 1953

Den våde sommer i 1953, der var meget generende for fremstillingen af tørvebrændsel, medførte, at virksomhederne, der producerer tørvestrøelse, ikke fik hjerget tilstrækkelig store mængder af råmaterialer hjem fra moserne. Dette viser sig at være så meget mere kedeligt, som der netop nu er så stærk efterspørgsel efter tørvestrøelse som måske aldrig tidligere.

På de 10 virksomheder, der har været igang, er der i 1953 ialt fremstillet 394 000 baller tørvestrøelse og tørvemuld mod 375 000 baller i 1952, altså en stigning på ca. 5 pct. Fordelt på de to hovedgrupper, man hidtil

Produktionen af tørvestrøelse 1953

har regnet med, nemlig *egentlig tørvestrøelse* og *tørvemuld*, er tallene for 1953 henholdsvis 217 000 og 177 000 baller, men det må bemærkes, at skellet mellem de to typer udviskes mere og mere, idet specielle anvendelsesområder udkræver en særlig »kornstørrelse« af tørvestrøelsen, og fabrikkerne er i temmelig vid udstrækning herre over, hvilken strølestype man vil fremstille, blot ved at ændre på riveintensiteten og sigtningen. For tiden arbejdes der almindeligvis med 3 sorteringer og således, at den udpræget grove fraktion fortrinsvis anvendes som isolationsmateriale og til pakning af drænledninger i finsandede jorder, medens mellemstørrelsen går til hønseserierne m. v. og den finkornede del til gartnerierne. Det øgede fjerkræhold, spec. kyllingopdrættet, udkræver år for år stigende mængder strøelse, og det er derfor især mellemstørrelsen (fjerkræstørrelsen), der er stor efterspørgsel efter.

På grundlag af vægtangivelserne pr. balle fra fabrikkerne svarer den samlede produktion til godt 20 000 tons, og som det fremgår af hosstående tegning, var produktionen i 1953 større end i noget tidligere år, til trods for at arbejdet hæmmedes af uheldige vejrforhold.

Gennem en årrække foretoges der på A/S Store Vildmoses Tørveindustri forsøg med fremstilling af isolationsplader og isolationsmåtter til bygningsbrug. Det lykkedes at fremstille fuldt anvendelige produkter af begge typer, men en egentlig fabrikmæssig produktion kom ikke igang. I de senere år har Dansk Fiber Industri, v. fabrikant Hedegaard Thomsen, i Mundelstrup oparbejdet en ret betydelig fabrikation af isola-

Kapital den 31. december 1953.

Bankbeholdning					4.415,60
Jydsk Landkreditforenings oblg. 6. serie 4½ %	2.000,—				
do. do. do. 7. » 4½ %	2.000,—				
do. do. do. 9. » 4½ %	39.000,—				
do. do. do. 9. » 5 %	22.000,—				
					65.000,—
				Kapital, ialt	69.415,60

Viborg, den 5. januar 1954.

B. Steenstrup. Martin Olsen. Ernst Jensen.

Regnskabet er eftersat og fundet rigtigt. — Kassebeholdningen, 4.415,60 kr., indestod på indlånsbog nr. 64 i Viborg sparekasse. Indlånsbevis fol. 1225 for obligationsbeholdningen, 65.000 kr., er forevist.

Viborg, den 27. januar 1954.

M. G. Mikkelsen,
statsaut. revisor.

I få ord —

Hedeselskabets forretningsførere

Hedeselskabets hidtidige forretningsfører for Sevel distrikt, tømremester L. K. Jespersen, Over Feldborg, Skive, har ønsket at fratræde. Dette hver er herefter overtaget af gårdejer Niels Hallum Andersen, Mundbjerg, Vin-derup.

*

Næsten et eventyr

For godt 10 år siden gik en ung kommis fra Nibe arbejdsløs. Beskæftigelse hos tyskerne var ikke noget for ham, og da han uden egen skyld

hørte til gruppen: »langvarigt arbejdsløse«, blev han henvist til at søge arbejde ved hedeselskabets daværende Flyvende Korps og anbragt ved læplantningsarbejde. Trods fagets lidt bløde hænder blev han hurtigt en usædvanlig trænet og dygtig læplantningsarbejder, der fandt sig godt tilrette i korpset. Der gik kun kort tid, før han viste sig velegnet som arbejdsformand med evner til at tilrettelægge arbejdet for sit arbejds hold, og resultatet blev, at medens de øvrige på holdet skiftedes ud og gik tilbage til deres oprindelige fag, sådan som tanken med beskæftigelsesforanstaltningen var, blev han hængende, fordi han var noget nær uundværlig som læremester for de nye. I den halve snes år, han har arbejdet ved korpset på vidt forskellige steder i landet, har han personlig plantet ca. 2 millioner planter, og alene derved skabt sig et smukt resultat, som vil huskes. Men samtidig har han sparet sig ca. 25 000 kr. sammen, og når han nu i dette forår forlader korpset — fulgt af sine kammeraters og fore-

sattes gode ønsker — er det, fordi den opsparede kapital er ænbragt i en nyerhvervet købmandshandel på Djursland. Han hedder *Jørgen Roed* og er nu 41 år gammel.

*

Arbejde på isen

På *Saunsøbugten* ved Nakskov benyttede hedeselskabet i begyndelsen af februar — såsnart isen havde tillagt bugten — lejligheden til at udtage et par hundrede orienterende jordbundsprøver for at få et overblik over

bugtens bundforhold. Der blev hugget hul i isen med passende mellemrum og prøver hentet op med et skebor. Vanddybden er overalt meget ringe i bugten, så det voldte ikke større vanskeligheder at udtage prøverne i et par meters dybde. Når der er tale om udpræget fladvand eller ligefrem dyndflader er det altid en stor lettelse at kunne arbejde med prøveudtagning fra en islagt overflade.

Undersøgelserne på *Saunsøbugten* blev foretaget af konsulent *N. K. Jensen* og assistent *Kragelund Øvig* fra Viborg, og når hedeselskabets laboratorium har undersøgt bundprøverne vil resultatet blive afgørende for vurderingen af *Saunsøbugtens* egnethed som landbrugsjord.

*

Medlem af hedeselskabets repræsentantskab, forfatteren *Rasmus Mortensen*, Byskov ved Vejle, blev den 28. marts 70 år. Hans mange venner og fagfæller fandt her en kærkommen anledning til en hjertelig og varm hyldest.

*

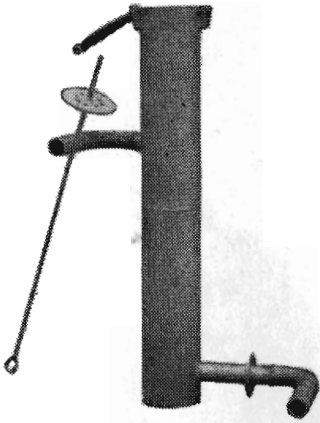
H. Sønderby & Co., Tarm, har i anledning af firmaets 50 års jubilæum den 1. april udsendt en smuk jubilæumsbog, der skildrer maskinfabrikens udvikling fra en lille beskeden virksomhed til den nu landskendte fremstiller af *Solus*-produkterne: Kværne, landbrugsvogne, gødningsspredere og mejetærskere.

*

Haarkjær plantage giver i år 20 % i udbytte.

*

Et ålepas

Hedeselskabet foretager i forbindelse med fiskeriministeriet en række forsøg med ålepas af forskellig konstruktion. Det har altid været et problem at hjælpe åleynglen forbi vandmøller, stemmeværker og styrt, når den på vej til opvækstpladserne vandrer op igennem vandløbene. Man har gennem tiderne anvendt mange forskellige former for ålepas, men hidtil er det ikke lykkedes at konstruere et enkelt og pålideligt ålepas, som kun kræver et minimum af pasning.

På hosstående billede er vist en ny konstruktion udført af hedeselskabets kulturtekniske afdeling. Ålepasset, der er beregnet til indstøbning i et betonstyrt, består af en fritstående galvaniseret jerncylinder med indløbsrør foroven og afløbsrør forneden af galvaniseret 2" rør. Jerncylinderen pakkes med lyng, gennem hvilket vandet strømmes så langsomt ned, at de synåleslanke ålelarver kan sno sig op igennem pakningen. Stangen med den gennemhullede plade puttes ned i cylinderen, førend denne pakkes med lyng. Når lyngen skal fornyes, trækkes hele pakningen op med stangen, og i denne finesse skulle konstruktionen have sit fortrin.

Ålepasset vil nu blive anbragt ude i naturen og holdt under kontrol. En anden konstruktion baseret på, at ålelarverne skal passere en række vandfyldte rum forbundet med snævre spalter, altså nærmest en fiske-trappe en miniature, er under afprøvning.

*

Hobro plantningsforening har i 1953 uddelt 28 000 nåletræer og 25 000 løvtræer og Tinglev plantningsforening 31 000 nåletræer og 20 000 løvtræer.

*

Skalling-Laboratoriet's Meddelelser, der redigeres af prof. Niels Nielsen, har nu nået til udsendelsen af 14. bind. Som sædvanligt indeholder det en mængde forskelligt stof, som giver et stærkt indtryk af de vidt for-grenede problemer og interessante opgaver, laboratoriet beskæftiger sig med. Af populær interesse er der særlig en redegørelse for, hvad man ved om Mandø og dens skæbne gennem årene. De fleste af oplysningerne om Mandø vil være ret ukendte, idet de er hentet frem fra arkivernes skatkister.

*

Give plantage udbetaler 6 % i udbytte for det forløbne år.

*

Af Jagtfondens midler er der for 1954—55 afsat 10 000 kr. til rådighed for hedeselskabet til uddeling af planter til løvtrækapper i udkanter af plantager.

EN BRÆNDEOVN

*De vil faa
fornøjelse af*

Der er altid en RIBE-
model til formålet.

Ønsker De en brændeovn, brænde-
kamin, brændekomfur eller tørveovn
— så tal med en RIBE-forhandler —
eller skriv efter brochure.

RIBE JERNSTØBERI A/S

RIBE — TELF. 261 (3 LIN.)

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9—15
Telefon 1500 (5 linier)
Kontor i Karup

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (3 lin.)

Sct. Mathiasgade 68
Kontortid: Kl. 9—15

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening

Vesterbrogade 15
København V.
Telef. 6659 - 5974

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer.

Tjæreborg cementstøberi,

Hurtig levering.

Telefon 21.

Reel betjening.

Røde DRÆNRØR

fra 2"-12" haves
altid på lager
Forlang tilbud

»Sofienlund«

Teglværk
Telefon 10 Ulstrup

AKTIESELSKABET

SKARREHAGE MOLERVÆRK

Landbrugslotteriet

udlodder årligt

kr. 5.485.620

Største gevinst

2 gange årligt

kr. 80.000

Jydsk Skovfrø

Løndal pr. Addit — Tlf. Burgårde 6 u

Frøindsamling i godkendte og udvalgte bevoksninger
Alt frø leveres med angivelse af afstamning og spireevne
Klængning og opbevaring for skovdistrikter

Prisliste sendes på forlangende

FORLANG
„ODIN“
ØL

FINESTE KVALITETER

AALBORG
AKVAVIT

VESTJYLLANDS MERGELFORSYNING

Andelsselskab

påtager sig

**udnyttelse af lokale lejer
og
tilrettelægning af mergelleverancer.**

Moderne grab-materiel til rådighed. - Levering af højprocentig mergel fra egne lejer.
Jordbrugskalk og pulv. kalk i fine kvaliteter fra Hillerslev Kalkværk.

Alle oplysninger og tilbud fås hos:

TRIER HØJ,
kasserer,
Vostrup.

I. M. LAURIDSEN,
næstformand,
Gørding.

JESPER JESPERSEN,
formand,
Paghallé 2, Herning. Tlf. 793 Herning.

Den er rigtig!

DEN
ER FRA

Zinck GODT-
HAAB

Viborg Papir-Comp.

Papir & papirvarer en gros.
Bogtrykkeri.
Kontorforsyning.

Sot. Mathiasgade 31—33.
Tlf. Viborg 802—803.

Til alle slags bygninger

DANSK

ETERNIT

TAG- OG VÆGBEKLENNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG
SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2 · KBHV.N.V
TELEFON: CENTRAL 3785

Tårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten

KÄHLERS Teglværk
Korsør

**Herning Hede-
& Discontobank**

10—12¹/₃, 2¹/₃—5
Telefon 5 · 273 · 720

Dansk Brandforsikringselskab

af 1904 - gensidigt selskab.
Bygninger og løsøre.
Virkefelt hele landet.

Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus.

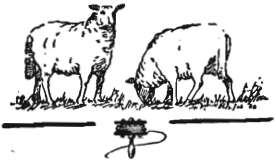
„VERMUND“

i Forsikring skal man ha'.

BALTICA

**Viborg Andels-
Svineslagteri**

vore udsalg bring. i erindring
Telef. 137 og 779

**Andels-
Klædefabriken**

Grindsted

Telefon 20

L. KRISTENSEN
REMINGTON OG REMTOR
SKRIVEMASKINER

DANMARKS ÆLDSTE
SKRIVEMASKINE-FIRMA

FREDERIKSBERGGADE 1 A
KØBENHAVN K.

A/S Skive Markirøkontor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive

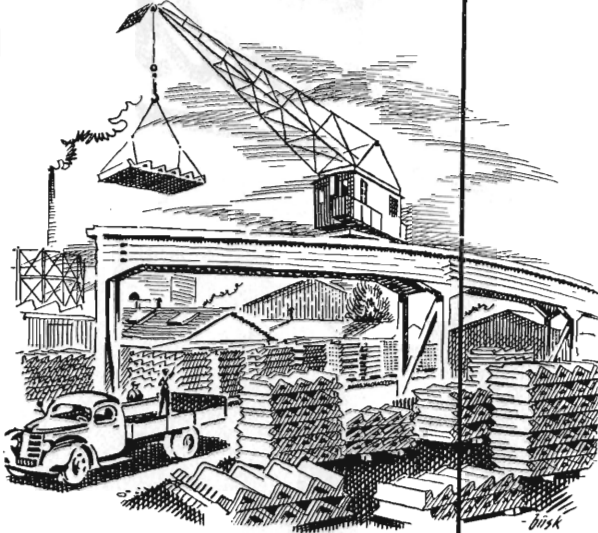
FRØAVL · FRØHANDEL

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne.

Spørg hedeselskabet

RAPID CEMENT

– hurtighærdnende Portland-cement

Fire gange så hurtig som almindelig Portland-cement.

Til betonarbejder, der skal være hurtigt færdige. Eget til støbning i koldt vejr

FORHANDLERE OVERALT

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

A/s Frøcontoret

(for undersøgt markfrø)
— Grundlagt 1887 —

KOLDING
43 - Telefon - 313

Stenvad Cementstøberi

Telf. 6 Stenvad
Arnold Westmark

Alle \triangle mærkede rør føres
Alltid leveringsdygtig

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

Skovplanter, hæk-
og hegnplanter, allétræer

Forlang prisliste

TELEFON KLARSKOV 9

Alt i prima røde drænrør.

Silkeborg, Herning og omliggende
teglværkers salgskontor

Torvet 6, Silkeborg Telefon 1200

repræsenterende følgende værker:

A/S Lysbro Teglværker.
De Forenede Teglværker,
Lysbro.
Bøgild Teglværk, Lysbro.
Vinderslevgaard Teglværk.
Paarup Teglværk.

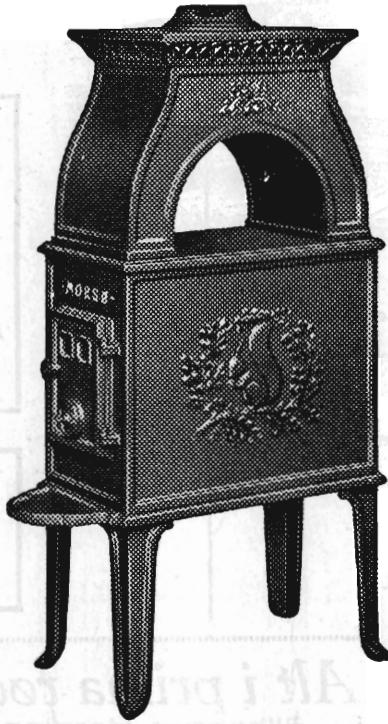
Bjødstrup Teglværk.
Gjern Teglværk.
Visgaard Teglværk.
Højriis Teglværk, Ikast.
De Forenede Midtjydske
Teglværker, Herning.

Stenstrup og Odense teglværkers kontorer

Stenstrup - Telefon nr. 19

Prima drænrør

Morsø Støbegods

AKTIESELSKABET
N.A.Christensen & Co.
KØL HOFLEVERANDØR
NYKØBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, skovridder B. Steenstrup (formand),
forstander N. C. Nielsen og civilingeniør A. Fredborg.

Redaktør: Har. Skodshøj.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg